

ANGYAL LÁSZLÓ

TOMPA MIHÁLY KULTUSZA A RIMASZOMBATI TOMPA MIHÁLY ALAPISKOLÁBAN

Jó érzéssel töltött el, hogy az idei esztendőt Arany mellett Tompa Mihálynak is szenteljük. A tankönyvek méltatlanul keveset foglalkoznak Tompa Mihállal, sőt azt is állíthatnánk: Tompa kirekedt a kánonból – részben klerikális reakciós volta miatt –, és csupán helyi kultuszán keresztül foglalkozik vele az irodalom. Ezáltal felértékelődik a magyartanárok szerepe és felelősségvállalása Tompa tanításában. Versei a mai fülnek sokkal nehezebbnek tűnnek, mint akár Arany, Petőfi vagy Vörösmarty versei. Adódik tehát a kérdés: hogyan tehetjük valódi élménnyé, ismertté egy megváltozott kulturális környezetben azt, amit Tompa ránk hagyományozott?

A TOMPA MIHÁLY ALAPISKOLA

A Tompa Mihály Alapiskola a régió egyik legnagyobb magyar intézménye, Rimaszombat egyik legnagyobb iskolája. Az iskola két épületből áll. A Šrobár utcai épületben az alsó tagozaton 145 kisdiaák, a felső tagozaton 209 tanuló; a Nyugat lakótelepi épületben pedig 67-en az alsó és 86-an a felső tagozaton tanulnak.

Az iskola történetét a 19. század végére vezethetjük vissza. 1890-ben alapították a Polgári Leányiskolát, de az eredeti épületet kinőtték, így a város támogatásért fordult az államhoz egy új iskola felépítésére. Az állam a segélykérést elutasította. A képviselőtestület viszont elérte, hogy a város alapvagyonából az iskolaépülethez is hozzájáruljanak. Az alapkövetételre a századforduló tájékán került sor. Az épület Tóth Béla építész tervei alapján 1907-re épült fel, de csak az 1908/1909-es iskolai évben kezdte meg működését, mely otthona lett az Állami Fiú- és Leányiskolának. A hú-

szas években magyar tannyelvű népis-kola lett, akkor öt osztállyal. A tanulók a Tompa Mihály Önképzőkörben, valamint a Zrínyi Ilona Önképzőkörben, a 709. számú Hatvani István Cserkészcsapatban és a 219. számú Blaha Lujza Leánycserkészcsapatban bontakoztathatták ki tevékenységüket. A második világháború után városunkban sem volt magyar tannyelvű iskola. Csak 1950. szeptember 1-jén nyithatta meg kapuit a Magyar Tannyelvű Nemzeti Iskola. Az 1953/1954-es tanévben az iskola már 16 osztállyal, 530 tanulóval és 20 tanerővel büszkélkedhetett.

Iskolánk 1999. június 11-én vette fel „Gömör Nagy Fiának”, Tompa Mihály költőnek a nevét. Minden évben hagyományosan október végén emlékezőnk iskolánk névadójára, Tompa Mihályra egy emlékhét keretén belül. Tanulóink különféle programokból válogathatnak ilyenkor. A rendezvényhéten versolvasás, versillusztráció, író-olvasó találkozó, irodalmi-történelmi vetélkedő, könyvkiállítás, tanulmányi kirándulások, sportrendezvények, különféle előadások, idézetkereső verseny, könyvtárlátogatás stb. szerepel. Ezen a héten kerül sor az elsősök avatására is. Az emlékhét utolsó napján megkoszorúzzuk Tompa Mihály szobrát az iskolában.

A TOMPA-BICENTENÁRIUM AZ ISKOLÁN

A Tompa Mihály Alapiskola 2017-ben születésük 200. évfordulója tiszteletére egy rendezvénysorozattal emlékezett a magyar irodalom két nagy alakjára, Arany Jánosra és Tompa Mihályra. Rendezvénysorozatunkat 2017. január 27-én indította az iskola *A költőtriász napjával*. Ezen a napon az iskolarádióban hivatalosan megnyitottuk a bicentenárium évét, valamint a magyar irodalom órák keretén belül diákok és tanárok egész órás felolvasást tartottak Arany, Petőfi és Tompa verseiből. A rendhagyó irodalmi órákon versismereti vetélkedőt is szerveztünk, melyen diákjaink a költőtriász verseinek a felismerésében mérték össze tudásukat.

A rendhagyó irodalomórákon felvételek is készültek, melyeket a közös-

ségi oldalakon terjesztettünk, hogy minél több magyar ajkú emberhez eljuthasson e fontos évforduló híre. Ugyanakkor indítottunk egy verslancot is iskolánk közösségi oldalán, a facebookon Arany- és Tompa-vers-idezetekkel. Szerettük volna, ha más intézmények is csatlakoznak a kezdeményezéshez. Testvériskolánk, az egri Eszterházy Károly Gyakorlóiskola meg is tette ezt, hiszen a diákjai posztolták Tompa Mihály *Farsangban* c. versét. A kihívottaknak 48 órán belül kellett megosztaniuk kedvenc Tompa- vagy Arany-versük sorait, valamint felkérniük 5 ismerősüket, hogy ők is osszák meg hasonlóképpen az idézeteket.

A rendezvénysorozat a magyar költészet napján folytatódott. Április 11-én diákjaink saját kezűleg írt, illusztrációval ellátott verseket, zömmel Arany és Tompa műveit osztogatták a város magyarságának. Páko Mária és gitárosai diákjainkkal megzenésített verseket énekeltek a város különböző pontjain, így a Blaha Lujza-szobornál, a Petőfi-háznál, az I. világháborús emlékműnél és a Daxner téri szökőkútánál.

KOPJAJA- ÉS TABLÓAVATÁS

Az egyhetes ún. Tompa-hét, valamint a költő és Arany János születésének 200. évfordulója alkalmából az iskola udvarán kopjafát avattak 2017. október 27-én. A tölgyfából készült kopjafát az iskola egykori tanulója, majd későbbi tanára, Nagyferenc Katalin rimaszombati szobrász és fafaragó készítette.

A jeles évforduló emlékére, valamint az iskola 110 éves évfordulója tiszteletére egy tabló átadására is sor került, amelyre csupa elkötelezett, magyarságunkért tenni akaró, a magyar iskolához hűen kötődő egykori iskolaigazgatók, neves diákok kerültek. A tabló elkészítésében nagy szerepet játszott Pauly Eszter tanárnő, valamint Benedek László fotóművész, aki a fényképek elkészítésében segített, valamint történelmi értékű iskolai képekkel ajándékozta meg a rimaszombati Tompa Mihály Alapiskolát. Előkerült például az iskola első tantesületének a képe és az első igazgatóé,

Bohák Józsefé. Az ünnepségen az egri Eszterházy Károly Egyetem Gyakorlóiskolájának tanulói is részt vettek. Az iskola diákjainak előadásában elhangzott Tompa *Itthon vagyok* című költeménye is. A kopjafán egyébként Tompa mellett Arany neve is szerepel. Az ünnepségre az iskola még élő egykori igazgatóit és tanárait, valamint neves egykori diákjait is meghívták, így találkoztunk például Benedek László geológussal, fotóművésszel, ahogy Hizsnyan Géza belgyógyással is.

Ide is kapcsolható, hogy testvériskolánk, az Eszterházy Károly Főiskola Gyakorló Általános, Közép-, Alapfokú Művészeti Iskola és Pedagógiai Intézet idén 16. alkalommal rendezte meg történelmi emlékülését, ezúttal a reformáció 500. évfordulójára emlékezve. A rendezvény része az Eszterházy Károly Főiskola „Magyar Tudomány Ünnepe” program-sorozatának. Iskolánk együttműködési megállapodást írt alá a testvérintézménnyel az emlékülés megszervezésére a bicentenárium rendezvénysorozatán belül, melyre 2017 novemberében került sor. Tompa lírája által az anyanyelv és művelődés fontosságára is példákat találhatunk, amelyeket a világ a reformáció eszméjétől és teremtett értékeitől kapott. Ezért is kapcsoltuk össze a két évfordulót.

A TOMPA-VERSEK TANÍTÁSA

Az utóbbi években a Tompa iránt megcsappanó iskolai érdeklődés hátterében Szerb Antalnak egy elszórt mondata is hibáztatható: „ez a triumvirátusok törvénye, hogy az egyik a három közül jelentéktelen.” Sajnálattal torpanunk meg, ha ránézünk irodalmunk oszlopcarnokára, hiszen nem találjuk benne Gömör krónikását. Keserű a ténymegállapítás: Tompa mára az irodalmi kánonból is kirekedt.¹ Míg nem definiált Tompa líratörténeti helye, s ez bizony az irodalomtanításban is nyomokat hagyott. Bátran kijelenthetem, hogy Tompát az irodalomórán inkább a regionális kultuszán keresztül tanítjuk, megemlítve az Arannyal és a Petőfivel alkotott triumvirátusát. Tompa helyét irodalmunkban talán a legtalálhatóbban Horváth János jelölte ki: „...valóságos hidat kell benne látnunk, mely az új ízléstől a legtávolabb állók számára is lehetővé teszi a közeledést ahhoz, amellyel, hogy maga is eredeti és önálló tényező.”²

Tompa verseinek tanításában az egyik nehézséget a régies nyelv, illetve a mai diákoktól távol álló hangnem, költő esz-

köztár, allegória képezi. Véleményem szerint a kortárs költők felől megközelítve sokkal könnyebben épülnek be a klasszikus költő gondolatai a diákok ismereteibe. Erre kiváló példa Lackfi János költészete, aki a klasszikus versek átírásával új dimenziókkal gazdagította az irodalomtanítás gyakorlatát, és segíti az eredeti, mára klasszikussá vált versek életét is. Olvasóközpontúsága révén megteremti a kapcsolatot a versek befogadóival. Úgy vélem, hogy a mai diákok versek iránti érzékenységét éppen ilyen hozzáállással lehetne erősíteni a tanteremben is. Erre kiváló példa *Az én lakásom* című verse, melyet Tompa hasonló nevű versére írt variációként.

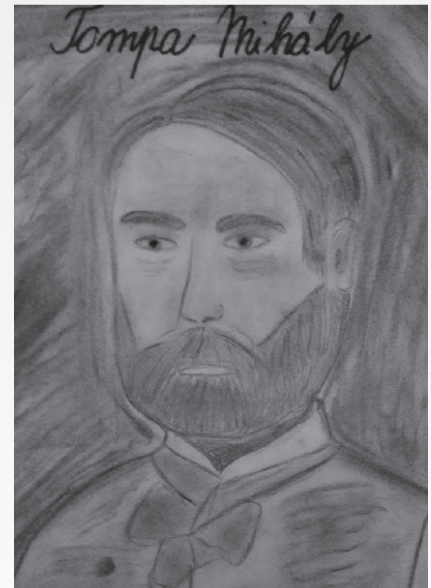
Úgy gondolom, hogy a vers mai eszközhasználatával közelebb hozza a Tompa-versek hangulatát, s közelebbivé teszi azt a mai gyerekek számára. Persze fontos, hogy a diákok ismerjék az eredeti verset is. A költő bravúrosan játszik a rímekkel, a szavakkal. Kiváló ötlet, ha az eredeti verset fekete színű betűkkel olvassuk a lap bal oldalán, mellette pedig zölddel szerepel az átírata, lehetőséget teremtve ezáltal a két vers összehasonlítására. Az ilyen játékokkal színesebbé tehetjük nemcsak tanításunkat, hanem az irodalomórát is. A parafrázisok még inkább hasznunkra válnak, ha megteremtik a személyes élmény lehetőségét a versek által. A másik javaslat a versek könnyebb taníthatóságára, ha integratív (két verset egyesítünk) verset tanítunk. Erre jó példa Nádasdy Ádám *Huszt, október közepén* c. verse, mely a *Szeptember végén* c. Petőfi-vers és a *Huszt* verssorait integrálja.

A gyerekek aktivitására, kreativitására épülő versfeldolgozás közelebb viszi őket a vers mélyebb értéséhez. A megzenésített versek ezt a célt töltik be, hiszen egyszerre hatnak több érzékszervre. Az intermedialitás számos lehetőséget kínál számunkra. A zenei adaptációk képesek feldolgozni régi magyar irodalmi műveket, melyek segítségével könnyebb átívelnünk a korok közötti horizontokat és értelmeznünk egy irodalmi művet. Tompa verseinek értelmezésében és feldolgozásában is segítséget nyújt, ha megzenésített formában sajátítjuk el azokat. Páko Mária, a rimaszombati Magyar Tannyelvű Speciális Iskola tanára diákjaival már sok Tompa-verset megzenésített meg. A kollégánál több iskola diákjaival foglalkozik, alapítója és vezetője a TOMPA VIRÁGAI, a CSILLAG-VIRÁG, valamint a GITÁR SOKK ifúsági együttességeknek, melyekkel az utóbbi

három évben a Tompa Mihály Országos Vers- és Prózamondó Verseny országos megmérettetésén a megzenésített versek kategóriában rendszeresen aranyérem helyezést értek el. Emellett pedig megzenésített verseivel járja az országot, és rendhagyó órák keretében óvodásoknak, kisiskolásoknak, középiskolásoknak tart szórakoztató jellegű műsorokat. Iskolánk diákjaival többek között a következő Tompa-verseket dolgozták fel megzenésített formában: *A madár fiaihoz*, *Távolból*, *Itthon vagyok*, *Nefejejcs*.

A 2017. évi Tompa-héten Tompa költészete is terítékre került. Iskolánk minden diákja egyszerre olvasta egy tanítási órán a költő következő verseit: *Nyári estén*, *A madár fiaihoz*, *Őszi tájnak*, *Távolból*, *Vizi lilium*, *A Hangyákhoz*. A költő élete és költészete köré szervezett vetélkedőn a diákok az említett versek alapján készültek. A versekhez illusztrációkat készítettek, melyekből kiállítást szerveztünk.

TOMPA MIHÁLY A GYEREKEK SZEMÉVEL

Mint láthatjuk, a rimaszombati Tompa Mihály Alapiskola a kezdetektől ápolja névadójának kultuszát. Ideje, hogy a méltatlanul elfelejtett költő életútját, költészetét megismertessük a ma is élő emberekkel.

JEGYZETEK:

¹ Angyal László. *Tompa 200*. In: Palócföld, 2017, 3. szám.

² Imolay Lenke István (szerk.). „*Fiaim, csak énekeljetek!*” (*Tompa Mihály válogatott versei*). Tompa Mihály Kulturális Egyesület, Gömör-szőlős–Putnok. 2017.